

BEZBARIÉROVOSŤ V DOPRAVNEJ INFRAŠTRUKTÚRE ŽILINY

Eva Sventeková *)

ABSTRAKT

Autorka v článku identifikuje kritické miesta v dopravnom procese handicapovaných obyvateľov, popisuje proces sprístupňovania dopravy na území mesta Žilina osobám s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie, sprístupňovanie dopravných uzlov, bezbariérovú úpravu zastávok MHD.

Kľúčové slová: Zdravotne postihnutá osoba, mestská hromadná doprava, bezbariérovosť

ABSTRACT

The paper deals with identification of critical points in transport of people with disabilities, it describes the process of making available to transport for handicapped persons on the territory of Žilina, making available of junctions and barrier-free treatment bus-stops.

Key words: Person with disabilities, urban mass transport, barrier-free,

ÚVOD

Zdravotné postihnutie (obmedzenie pohybu alebo zrakové postihnutie) znamená pre človeka významné obmedzenia jeho aktivít a prináša aj problémy pri integrácii v spoločnosti. Telesne postihnutí občania si vyžadujú starostlivosť primeranú svojim potrebám v závislosti od typu telesného postihnutia. Ľudia so zrakovým postihnutím predstavujú približne 1,5 % celkovej populácie a spôsob ich zapojenia sa do aktivít v spoločnosti závisí od variabilnosti stupňa ich postihnutia. Snahou každej vyspelej spoločnosti je vytvoriť porovnateľné podmienky medzi ľuďmi so zdravotným postihnutím a bez neho a uľahčiť im tak integráciu v spoločnosti a taktiež zvýšiť mieru

*) Ing. Eva Sventeková, PhD., Katedra technických vied a informatiky, Fakulta špeciálneho inžinierstva Žilinskej univerzity v Žiline, 1. mája 32, 010 26 Žilina, tel: 041 513 6862, fax: 041 513 6820, e-mail: Eva.Sventekova@fsi.uniza.sk

samostatnosti v bežných činnostiach. Jednou zo základných podmienok integrácie zdravotne postihnutých osôb do spoločnosti je ich bezpečné premiestňovanie prostriedkami verejnej dopravy. Na využívanie mestskej hromadnej dopravy v Žiline osobami so zdravotným postihnutím má vplyv niekoľko faktorov. Nie sú to len samotné dopravné prostriedky, ale aj stavebné riešenie chodníkov, prechodov, zastávok a zastávkových pásov.

1 POVINNOSTI ZÚČASTNENÝCH PRI PREPRAVE ZDRAVOTNE POSTIHNUTÝCH OSÔB PROSTRIEDKAMI MHD

Dopravca je povinný v každom vozidle vyhradiť a zreteľne označiť najmenej šesť miest na sedenie pre telesne postihnuté osoby a jedno miesto na sedenie pre zrakovo postihnutú osobu, vrátane miesta pre vodiaceho psa. Ak pre tieto handicapované osoby (držitelia preukazov ZŤP a ZŤP-S) je potrebné ďalšie miesto na sedenie, cestujúci v ich blízkosti je povinný ponúknuť im svoje miesto.

Držiteľ preukazu ZŤP-S je povinný cestovať MHD so sprievodom, ktorý je spôsobilý v jeho zastúpení vykonať potrebné úkony. Zrakovo postihnutá osoba má právo na prepravu s vodiacim psom označeným pre tento účel postrojom bielej farby s červeným krížom alebo bezpečnostnými oranžovými pruhmi.

2 BEZBARIÉROVOSŤ DOPRAVNÝCH PROSTRIEDKOV MHD

Mestskú hromadnú dopravu v Žiline zabezpečuje Dopravný podnik mesta Žilina, s.r.o. (DPMŽ) a ako prvý na Slovensku mal vo všetkých vozidlách v prevádzke informačný systém, ktorý pozostáva z palubného počítača, elektronických označovačov, elektronických smerových tabúľ a akustických hlásičov na oznamovanie zastávok v interiéri vozidla, ale aj do exteriéru na zastávkach pre potreby orientácie nevidomých a slabozrakých. Údaje zozbierané týmto informačným systémom umožňujú vyhodnocovať dopravné, technické a ekonomické kritériá prevádzky MHD. Sú základom pre optimalizáciu dopravy. Prepojením s trunkingovou digitálnou sieťou je možné lokalizovať polohu vozidiel v meste počas ich prevádzky. Informačný systém DPMŽ naďalej skvalitňuje aj informačnými panelmi na zastávkach, ktoré informujú cestujúcich o skutočnom príchode vozidla na zastávku a umožňujú zobrazovať ďalšie dôležité informácie (o meškaní, výluke, dopravnej nehode, poruche na trakčnom vedení...).

Nielen informačný systém, ale najmä technické prevedenie a vybavenosť vozidiel systému MHD má značný vplyv na mieru využívania MHD telesne a zrakovo postihnutými osobami. DPMŽ má k dispozícii 45 autobusov a 44 trolejbusov. Z celkového počtu je len 9 autobusov nízkopodlažných. Súčasťou každého z nich je *výklopná rampa*, ktorá uľahčuje nastupovanie a vystupovanie telesne postihnutých cestujúcich na invalidnom vozíku, resp. cestujúcich, ktorí majú ťažkosti pri prekonávaní výškových prekážok (obr. 1). V prípade, že na nástupnom mieste nie je prispôbená nástupná hrana obrubníka na nastúpenie telesne postihnutých osôb, na požiadanie cestujúceho vodič výklopnú rampu ručne vyklopí. Počas celej doby vyklopenia rampy sa aktivuje výstražné svetelné znamenie po oboch stranách dverí,

ktoré upozorňuje ostatných účastníkov prepravy, resp. okoloidúcich chodcov o tom, že nástupná plocha do vozidla je zmenená.

Obr. č. 1 Výklopná rampa

Obr. 2. Vyhradené miesto

Ďalšou úpravou autobusu je **vyhradené miesto vo vozidle** pre telesne postihnutých cestujúcich, umiestnené v strednej časti autobusu. Toto miesto je **vybavené bezpečnostným pásom** na zaistenie invalidného vozíka proti pohybu v interiéri dopravného prostriedku. Vyhradené miesto je vybavené aj opierkou pre osobu, ktorá sprevádza telesne postihnutú osobu pripútanú na invalidný vozík. Opierka uľahčuje stabilizovanie polohy, resp. fixovanie počas jazdy vozidla v prípade, že sa sprevádzajúca osoba musí počas jazdy venovať telesne postihnutej osobe (obr. 2).

Prepravu zrakovu postihnutých osôb prostriedkami MHD v meste Žilina uľahčuje do istej miery **diaľkový ovládač**, ktorý si nevidiaci môžu zaobstarať na Zväze nevidiacich. Diaľkový ovládač **spolupracuje s palubným počítačom autobusu**. Nevidiaci, ktorý stojí na nástupnom mieste MHD a sluchom zaregistruje príchod vozidla, stlačením príslušného tlačidla na diaľkovom ovládači vyšle signál, ktorým sa aktivuje zvukové hlásenie informačného systému dopravného prostriedku. Vozidlo je vybavené vonkajším reproduktorom (na pravej strane predného nárazníka) a prenáša zvukové hlásenie smerom na zastávku. Zvukové hlásenie obsahuje informáciu o čísle spoja a smere linky. Tieto informácie podporia nevidiaceho v rozhodovaní, či daný spoj na prepravu použije alebo nie.

3 BEZBARIÉROVÉ NÁSTUPNÉ MIESTA V ŽILINE

Z celkového počtu 220 nástupných miest pri využívaní systému MHD v meste Žilina je len 10 prispôbených na bezbariérové nastupovanie a vystupovanie cestujúcich:

- Hurbanova ulica (smer železničná stanica),
- Železničná stanica (smer Štefánikovo námestie),
- Železničná stanica (smer Hurbanova),
- Štefánikovo námestie (smer železničná stanica),
- Štefánikovo námestie (smer Predmestská),
- Spanyolova ulica (smer Vlčince),

- Poštová ulica (smer centrum),
- Obchodná ulica (smer Vlčince),
- Rosinská ulica (smer centrum),
- Rosinská ulica (smer Rosina).

Bezbariérové nástupné miesto tvorí najmä bezbariérový obrubník zastávkového záseku, ktorý umožňuje bezpečný príjazd vozidla k nástupnému miestu. Vozidlo môže zastaviť v tesnej blízkosti obrubníka bez toho, aby došlo k poškodeniu pneumatík. Tým sa tiež zabezpečí, aby bol priestor medzi nástupnou hranou podlahy vozidla a hranou zastávkového záseku čo najmenší. Bezbariérové obrubníky (kasselské) sú technicky výnimočné riešenia pre telesne postihnuté osoby. Jedná sa o systém prefabrikovaných prvkov zostavovaných do príslušnej skladby tak, aby bolo zaistené plynulé, bezpečné a rýchle nastupovanie a vystupovanie.

Obdĺžnikový zárez v hrane obrubníka navedie koleso vozidla tak, že zastaví tesne pri jeho okraji. Pri otvorení dverí je výškový rozdiel medzi chodníkom a vchodom do autobusu maximálne 6 cm. Umožňuje to pohodlný vjazd cestujúcim na invalidnom vozíku.

ZÁVER

DPMŽ i Magistrát mesta Žilina sa snaží v maximálnej možnej miere vyjsť v ústrety ľuďom s obmedzenou schopnosťou pohybu i zrakovo postihnutým osobám pri využívaní systému MHD. Orientujú sa na znižovanie rizík v dopravnom procese zdravotne postihnutých osôb vybavenosťou vozidiel dopravného podniku i vhodným stavebným riešením nástupných a výstupných miest. V najbližších dňoch je prioritou stavebná úprava zastávky na Bratislavskej ulici a vyznačenie nízkopodlažných autobusov do grafikonu MHD. Aj keď z celkového počtu 220 zastávok je bezbariérových len 10 a z celkového počtu 89 vozidiel DPMŽ je nízkopodlažných len 9 autobusov, je Žilina na čele v procese odstraňovania bariér v doprave na Slovensku.

LITERATÚRA

- [1] DRDLA, P.: Technologie a řízení dopravy - městská hromadná doprava, Univerzita Pardubice, ISBN 80-7194-804-7, 2005
- [2] ONDIRKOVÁ, J.: Kvalita dopravy v logistických procesoch. In: Zborník z 8. vedecko-odbornej konferencie s medzinárodnou účasťou LOGVD 2005 – Dopravná logistika a krízové situácie. Žilina, ŽU, FŠI, s. 149-152. ISBN 80-8070-471-6
- [3] MIKULÁŠOVÁ, K.: Zvyšovanie bezpečnosti prepravy zdravotne postihnutých osôb prostriedkami mestskej hromadnej dopravy, diplomová práca, Žilina 2010
- [4] www.dpmz.sk

článok recenzoval:
doc. Ing. Miroslav Tomek, PhD.

